

DAVLAT BOJXONA XIZMATI ORGANLARIDA KORRUPSIYANI OLDINI OLISH BO‘YICHA TARG‘IBOT TADBIRLARINI TASHKIL ETISH MASALALARI

Yuldashev Maksud Mamasoliyevich

O‘zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo‘mitasi

Shaxsiy xavfsizlik boshqarmasi xodimi

E-mail: uzsammax@gmail.ru

Annotatsiya: Tezisdagi davlat bojxona xizmati organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda targ‘ibot tadbirlarini tashkil etish masalalari haqida fikr va mulohazalar yuritiladi.

Kalit so‘zlar: Bojxona organlari, korrupsiya, profilaktika, qarshi kurashish.

Аннотация: В данном тезисе приводятся мысли и мнения по поводу организации пропагандистской деятельности по борьбе с коррупцией в органах государственной таможенной службы.

Ключевые слова: Таможенные органы, коррупция, профилактика, борьба.

Annotation: This thesis provides thoughts and opinions on the organization of propaganda activities to combat corruption in the state customs service.

Keywords: Customs, corruption, prevention, fight.

Korrupsiya atamasi adabiyotlarda odatda mansab mavqeini shaxsiy maqsadlarda suiiste‘mol qilish deb tafsiflanadi. Aksariyat hollarda bu atama siyosiy elitaning byurokratik apparatini ifodalash uchun ishlatiladi. Korrupsiya ko‘plab mamlakatlarning jinoiy va ma‘muriy qonunlariga muvofiq noqonuniy harakat sifatida ta‘qib qilinadi. Aholining huquqiy savodxonligining pastligi, ularni qonunlarni bilmasligi yoki tushunmasligi mansabdor shaxsga qonunlardan o‘z shaxsiy manfaati yo‘lida foydalanish imkonini beradi.

Korrupsiya jamiyatga ko‘p jihatdan zarar yetkazadigan dahshatli illatdir. Bu illat demokratiya va qonun ustuvorligi asoslariga putur yetkazadi, inson huquqlarining buzilishiga olib keladi, bozorlar faoliyatiga to‘sqinlik qiladi, turmush sifatini yomonlashtiradi, uyushgan jinoyatchilik, terrorizm va xalq xavfsizligiga tahdid soluvchi boshqa hodisalarning ildiz otishi uchun sharoit yaratadi.

Mamlakatda korrupsiyaning keng ildiz otishiga quyidagilar sabab bo‘lishi mumkin:

1. davlat nazoratida aholi ishtirokining sustligi;
2. davlat sektorida ishlaydigan xodimlarning daromadi xususiy sektordagidan kam ekanligi;
3. iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solinishi;
4. inflyatsiyaning yuqori darajasi;
5. mamlakatning yuqori boshqaruv organlarining aholi bilan aloqasi uzilganligi;
6. mamlakatdagi diniy va axloqiy qoidalarga yetarlicha rioya qilmaslik.

Aytish joizki, bu zararli hodisa katta yoki kichik, boy yoki kambag‘al bo‘lishidan qat’iy nazar, barcha mamlakatlarda uchraydi. Garchi jahon hamjamiyati tomonidan ushbu zararli kasallikni bartaraf etish borasida qator samarali ishlar amalga oshirilayotgan bo‘lsa-da, haligacha bartaraf etilmagan. Dunyo mamlakatlarida korrupsiyaga qarshi kurashning quyidagi usullari mavjud.

Ichki nazorat - bu usul boshqaruv apparatining o‘zida nazoratni kuchaytiruvchi tuzilmalarni (turli xil ichki tekshiruvlar va boshqa nazorat organlari) yaratishni talab qiladi. Ushbu tuzilmaning asosiy vazifasi xodimlarning ichki etiket qoidalariga rioya qilishlarini nazorat qilishdir. Ayni paytda mamlakatimizda qator davlat idoralarida bu vazifani bajaruvchi korrupsiyaga qarshi ichki nazorat tuzilmalari tashkil etilmoqda.

Korrupsiyaga qarshi kurashda yuqori natijalarga erishgan Shvetsiya, Singapur, Gonkong, Portugaliya kabi davlatlar tajribasini o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, korrupsiyaga sabab bo‘layotgan omillarni bartaraf etish korrupsiyaga qarshi kurashda muhim o‘rin tutadi.

Bunda amaldagi normativ-huquqiy hujjatlardagi korrupsiyaga olib kelishi mumkin bo‘lgan normalarni doimiy ravishda aniqlab, ularni bartaraf etish choralari

ko‘rish, davlat xizmatchilari va aholining huquqiy savodxonligini oshirish kabi usullardan unumli foydalanish ijobiy natija beradi.

O‘zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo‘mitasi va O‘zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi tomonidan o‘zaro imzolangan “Davlat bojxona qo‘mitasi tizimida korrupsiyaga qarshi kurashish va uning oldini olish bo‘yicha “Yo‘l xaritasi” asosida Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi va Davlat bojxona qo‘mitasi o‘rtasida faol hamkorlik yo‘lga qo‘yilgan va jadal amalga oshirilmoqda. Ushbu yo‘l xaritasida:

- bojxona sohasiga zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish va bojxona tartib-taomillarini raqamlashtirish hisobiga bojxona rasmiylashtiruvini soddalashtirish va mavjud byurokratik to‘siqlarni bartaraf etish;

- korrupsiya bilan bog‘liq har qanday ishlarning dastlabki bosqichini aniqlash va ularga sharoit yaratib beruvchi omillarni bartaraf etish;

- korrupsiyaga qarshi profilaktika va targ‘ibot tadbirlarini yanada kuchaytirish va komplaens tizimini takomillashtirish;

- bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida inson omilini kamaytirish;

- korrupsiyaga qarshi kurashish, xavfsizlikni ta‘minlash – xalqaro standartlarga asoslangan “muvofiqlikni nazorat qilish” tizimini takomillashtirish masalalariga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

Xususan, 2022 yilning o‘tgan davrida bojxona organlarida shaxsiy tarkib bilan 651 marotaba, tadbirkorlik sub’ektlari bilan 57 marotaba, xodimlarning oila a‘zolari bilan 24 marotaba korrupsiya va uning salbiy oqibatlarini bo‘yicha uchrashuvlar o‘tkazilgan. Shuningdek, 1226 nafar xodimlar bilan individual profilaktik tushuntirishlar o‘tkazilgan. 284 nafar xodimlarning (kursantning) yaqin qarindoshlariga ular bilan o‘zaro hamkorlikni tashkil etishga qaratilgan antikorrupsion mazmundagi umumiy va individual shakldagi ogohlantirish xatlari yuborildi.

Shuningdek, bu borada targ‘ibot tadbirlarini tashkil etish maqsadida televideniya 167 marotaba, gazetada 127 marotaba, radioda 201 marotaba va internet tarmog‘ida 427 marotaba korrupsiyaga qarshi kurashishga bag‘ishlangan chiqishlar qilindi. Bojxona tizimida korrupsiyani oldini olish va aniqlash maqsadida tadbirkorlik

sub'ektlari, fuqarolar, bojxona xodimlaridan iborat 3248 nafar respondentlar bilan 52 marotaba so'rovnomalar o'tkazildi.

Qonuniylik – bojxona organlari tomonidan korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha chora-tadbirlar O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi talablariga muvofiq, davlat organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishning xalqaro miqyosda e'tirof etilgan amaliyotini hisobga olgan holda hamda belgilangan ichki hujjatlarga muvofiq amalga oshiriladi.

Korrupsiyaga toqat qilmaslik - bojxona organlari o'z faoliyatining barcha sohalarida korrupsiyaning har qanday shakl va ko'rinishlariga toqat qilmaydilar. Bojxona organlarining mansabdor shaxslariga korrupsiya xavfini tug'diradigan faoliyatda bevosita yoki bilvosita ishtirok etishi taqiqlanadi.

Xulosa qilib aytganda, qilinayotgan amaliy chora-tadbirlar natijasida korrupsiyaga qarshi kurashishning yangi va istiqbolli yechimlari va usullari ishlab chiqilmoqda. Bu esa albatta o'z samarasini bermoqda deb ayta olamiz. Eng muhimi esa tushuntirish ishlarini ham jadallik bilan olib borishimiz zarur. Aholining huquqiy savodxonligini va madaniyatining oshishi, o'z huquqlari va majburiyatlarini to'liq anglab yetishi esa korrupsiyani sodir etilishini oldini olishi mumkin. Qabul qilingan yangi yo'l xaritasi va qonunlar asosida bojxona organlari o'z faoliyatlarini olib bormoqdalar. Bu borada yaqin yillar ichida biz pozitiv o'zgarishlarga guvoh bo'lamiz deb o'ylayman.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Davlat bojxona qo'mitasining Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha komissiyasi. <https://customs.uz/oz/lists/view/242>
2. O'RQ-419-son 03.01.2017. Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida. <https://lex.uz/docs/3088008>
3. Korrupsiyaga qarshi kurash. <https://bojxona.uz/oz/news/category/11>
4. O'zbekistonda «Korrupsiyaga qarshi kurash to'g'risida»gi qonun qabul qilinadi – Gazera.uz. <https://www.gazeta.uz/uz/2013/12/26/law/>